

Til: Barne- og familiedepartementet

Bergen, 31. juli 2019

Høringsinnspill til forslag til ny barnevernlov

Bemerkninger til adopsjon som barneverntiltak:

I «Høringsnotat – Forslag til ny barnevernlov» (heretter høringsforslaget) foreslår Barne- og familiedepartementet en rekke endringer i lovens bestemmelser knyttet til anvendelse av adopsjon som barneverntiltak. Frist for høringsinnspill er 1. august, og ut fra forskning gjennomført ved Centre for Research on Discretion and Paternalism, Universitetet i Bergen, har vi seks innspill til lovforslaget som retter seg mot adopsjon som barneverntiltak og prinsippet om barnets beste.

1. Om særlig tungtveiende grunner for å vedta adopsjon

I høringsforslaget fremgår det at Departementet foreslår å lovfeste kravet om at det må foreligge særlige tungtveiende grunner for å vedta adopsjon. I følge Departementet følger dette av gjeldende rett, men er opptatt av at dette skal eksplisitt tydeliggjøres i loven.

For det første, vi mener det vil ha uheldige effekter på bruken av adopsjon som barneverntiltak å lovfeste at det må foreligge "særlig tungtveiende grunner" for å vedta adopsjon. Basert på tall fra perioden 2011-2016 er det rundt 50 fosterbarn som blir adoptert hvert år (Helland & Skivenes, 2019). 50 barn er forsvinnende få av de barna som er i fosterhjem og som med all sannsynlighet skal vokse opp under offentlig omsorg. Det er imidlertid ønskelig at flere barn blir adoptert, dette er uttrykt i norske policydokumenter, og vi ser en utvikling på at land som tradisjonelt ikke har brukt adopsjon, nå endrer policy på bakgrunn av forskning om adopsjon av barnevernsbarn. I vårt naboland Danmark gis nå sterke føringer på at adopsjon skal brukes mer, og det samme er tilfelle i Japan. England, USA og Frankrike har i lang tid vært tydelige på at adopsjon skal benyttes når barn ikke kan tilbakeføres til biologiske foreldre og det er til barnets beste.

For det andre, vi mener at en lovfesting av at det skal foreligge "særlig tungtveiende grunner" for å vedta adopsjon, er et feil signal å sende til praksisfeltet, nemndene og domstolene, med mindre det samtidig gis en tydelig forklaring på hva som menes med denne termen. Her er det nyttig å se hen til rettspraksis fra Menneskerettighetsdomstolen (EMD). I adopsjonssakene som er behandlet i Menneskerettighetsdomstolen (EMD) er det eksplisitt formulert et krav om at adopsjon som barneverntiltak "... should only be applied in exceptional circumstances and could only be justified if they were motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests." (Johansen 1996, para 78). EMD uttaler imidlertid også flere ganger at biologiske foreldre ikke kan "...be entitled under Article 8 of the Convention to have such

measures taken as would harm the child's health and development" (Johansen v Norway, 1996, para. 78). EMD påpeker også det faktum at i disse sakene, er det et premiss at 'no real prospects for rehabilitation or family reunification exist' (R. and H. v. UK (2011), para 88 and S.S. v. Slovenia (2018), para 96). Dette er plattformen og prinsippene som EMD har etablert og som fortsatt er under utvikling blant annet fordi barns rettigheter får mer plass også i EMD. Analyser av **alle adopsjonssakene** som involverer barnevern som avgjort i EMD (Breen, Krutzinna, Luhamaa og Skivenes, under fagfelle vurdering) viser at EMD utvikler forståelsen av hva som ligger i termen «exceptional circumstances» og «child's best interest». Vi viser i dette arbeidet at EMD legger mer vekt på barnets rettigheter og inkluderer flere faktorer som nyanserer og gir innhold til hva «særlig tungtveiende grunner» betyr: Først, barnets perspektiv er mer synlig i sakene og i Y.C v. UK 2011 blir det lagt til grunn at «the child's best interest is paramount». For det andre, vektlegges barnets manglende relasjon til biologiske foreldre, og i YC. V. UK 2011, og R. H. V. UK 2012, og i alle de tre adopsjonsdommene avgjort av EMD i 2018, så understreker EMD viktigheten av barnets faktiske familiesituasjon i den ikke-biologisk familien hvor barnet bor («de facto family life»). For det tredje, det anerkjennes i sakene at adopsjon er et tiltak som er bedre for barn enn offentlig omsorg, og at i adopsjonssakene dreier vurderingstema seg om barnet skal adopteres eller fortsette å være under offentlig omsorg (se for eksempel Strand-Lobben v. Norway 2017 para 121). Til slutt, for det fjerde, EMD anser i overkant av 3 år som "considerable time" for å definere tidsperioden som barnet har bodd hos andre omsorgsgivere og som taler for at barnet har knyttet seg sterkt til nye omsorgsgivere og har en interesse i å forbi hos dem (se Breen m fl, for utdyping).

Vi vil derfor anbefale, prinsipielt, at «særlig tungtveiende grunner» ikke skal inn i loven som vilkår.

Subsidiært, hvis det blir lovfesting, at det spesifiseres hva «særlig tungtveiende grunner» kan bety i loven med fokus på barns rettigheter. Særsilt at barnets faktiske familiesituasjon og det å få muligheten til også å knytte juridiske bånd med sine omsorgsgivere gjennom en adopsjon, må regnes som en særlig tungtveiende grunn.

2. Vedrørende ny § 5-8 om fratakelse av foreldreansvar

Departementet oppgir som hovedbegrunnelse for ny § 5-8 om fratakelse av foreldreansvar at fratakelse av foreldreansvar kan ha andre formål enn adopsjon. Videre at det er behov for presisering av vilkår som skal ligge til grunn for fratakelse av foreldreansvar når dette gjøres for andre formål enn adopsjon. Departementets forslag til vilkår i ny § 5-8 om at «det foreligger særlige grunner som tilsier at det er nødvendig å frata foreldrene foreldreansvaret for å ivareta barnet» bør dermed forstås som å rette seg mot de saker der fratakelse av foreldreansvar skjer for andre formål enn adopsjon.

Slik forslaget til lovtekst er formulert i høringsutkastet fremstår det imidlertid som at vilkår i ny § 5-8 om at «det foreligger særlige grunner som tilsier at det er nødvendig å frata foreldrene foreldreansvaret for å ivareta barnet» også omfatter saker der foreldreansvaret fratras i forbindelse med en adopsjon, og dermed kommer i tillegg til vilkår om adopsjon etter ny § 5-10.

Vi er bekymret for at det i praksis kan medføre en heving av terskelen for å fremme saker om adopsjon der det er til barnets beste.

I siste dom fra Høyesterett (HR-2019-1272-A (57)) om adopsjon etter dagens § 4-20 fremgår det: «Lovteknisk er spørsmålet om adopsjon uten foreldrenes samtykke – tvangsadopsjon – knyttet til forutgående fratakelse av foreldreansvaret. Siden fratakelse av foreldreansvaret i denne saken bare er et ledd i adopsjonsprosessen, behandler jeg vilkårene under ett.»

Dette betyr etter dagens rettspraksis at vilkår for fratakelse av foreldreansvar er oppfylt når vilkår for adopsjon er tilstede. Slik bør det også være i ny barnevernlov. Det er derfor viktig at vilkår i ny § 5-8 ikke kommer i tillegg til de vilkår som oppstilles for adopsjon i ny § 5-10.

Vi vil derfor anbefale at det i ny § 5-8 må fremgå tydelig at når vilkår for adopsjon etter ny § 5-10 er oppfylt så utgjør dette et selvstendig grunnlag for fratakelse av foreldreansvar og at det dermed «foreligger særlige grunner som tilsier at det er nødvendig å frata foreldrene foreldreansvaret for å ivareta barnet». Dette vil også være en videreføring av dagens rettspraksis.

3. Tidsbestemmelser for vurdering av adopsjon i den kommunale barneverntjenesten

Departementet viser i høringsnotatet, s. 142, til barnevernslovutvalget (NOU 2016:16, s. 161) som tilrår at det ikke skal innføres tidsbestemmelser for vurdering av fratakelse av foreldreansvar og adopsjon. Vi mener at barnevernlovutvalget ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til kunnskap om beslutningsfetting og skjønn i barnevernet og hvordan beslutningstakere og praksisfeltet fungerer når det gis vide rammer for skjønnsutøvelse: «Utvalget mener det fortsatt bør bero på en konkret vurdering i den enkelte sak om det er grunn til fremme forslag om fratakelse av foreldreansvar, fremfor at dette skal være noe fylkesnemnda plikter å vurdere etter en gitt periode» (NOU 2016:16, s. 161).

Etter vår mening bør departementet ta til følge den klare faglige anbefalingen i NOU 2012:5 (s.133) om tidsbestemmelser for vurdering av adopsjon hos de minste barna:

Utvalget anbefaler at adopsjon alltid vurderes i tilfeller der barn er tidlig eller varig plassert i fosterhjem.

Utvalget vil anbefaler at det for spedbarn fra null til 18 måneder tas stilling til adopsjonssak ikke senere enn ett år etter plassering, jf. bvl § 4-15. tredje ledd.

For små barn mellom 18 måneder til fire år foreslår utvalget at det tas stilling til adopsjon senest innen to år etter fosterhjems plassering, jf. bvl § 4-15. tredje ledd.

Forslaget fra NOU 2012:5 viser til bvl. § 4-15 og pålegger således ikke fylkesnemndene noen forpliktelse til å behandle alle saker etter en viss periode. Forslaget knyttes til den kommunale barneverntjenestens ansvar for oppfølging av barn som er under offentlig omsorg i omsorgsplassering. Det er barneverntjenesten som pålegges å gjennomføre og dokumentere en «konkret vurdering i den enkelte sak om det er grunn til fremme forslag om fratakelse av foreldreansvar [og adopsjon]».

Vi mener at en ny barnevernlov bør pålegge barneverntjenesten en plikt til å vurdere adopsjon i tråd med anbefalingen i NOU 2012:5. I Danmark har de nettopp gjennomført en reform som hvor barnevernet er pålagt å vurdere adopsjon for barn som er plassert i 3 år, og det er laget håndbok og retningslinjer som klargjør vurderingstemaene for beslutningstakerne (se Helland og Skivenes 2019, kapittel 8 og 9 for utfyllende informasjon).

I rapporten «Adopsjon som barneverntiltak» som vi har levert til Bufdir (Helland og Skivenes, 2019) viser vi at det er betydelig variasjon mellom kommunene i hvilken grad de anvender adopsjon. Rapporten gir grunn til å tro at ulikhetene mellom kommuner først og fremst skyldes at det er svært lav bevissthet og kunnskap om adopsjon som barneverntiltak i mange av tjenestene, og at sak om adopsjon ikke fremmes selv i saker der det er gode grunner å anta at fylkesnemnda ville gi medhold til adopsjon. Årsaken til ulikebehandling av barn og det lave antallet adopsjoner i Norge ligger mest trolig i at svært få barneverntjenester systematisk vurderer og tar i bruk adopsjon som en del av tiltakskjeden.

Et lovpålagt krav om å vurdere om sak om adopsjon skal fremmes til fylkesnemnda i tråd med anbefalingen fra NOU 2012:5 vil styrke likebehandlingen av barn under barnevernets omsorg på tvers av landets kommuner. Et krav til barneverntjenestene om å vurdere om saker bør fremmes for adopsjon er ikke ensbetydende med at konklusjonen blir å fremme saken, men vil styrke barns rett til å bli møtt med tiltak som er tilpasset deres behov. Det vil også være i tråd med stortingsflertallets ønske om at det fremmes flere saker om adopsjon for fylkesnemndene (Ot.prp. Nr. 69 (2008-2009); Prop. 106 L (2012-2013)).

Vi vil derfor anbefale at det i barnevernloven pålegges barneverntjenesten en plikt til å vurdere adopsjon i tråd med anbefalingen i NOU 2012:5 eller lignede presise anvisninger for når adopsjon skal vurderes.

4. Besøkskontakt og søsken

I forslag til ny barnevernslov er tidligere §4-20 a (ny § 5-11) Besøkskontakt mellom barnet og de biologiske foreldre etter adopsjon videreført med enkelte språklige endringer. Dette betyr blant annet at formuleringen «Når fylkesnemnda treffer vedtak om adopsjon etter § 5-10, kan den samtidig vurdere om det skal være besøkskontakt mellom barnet og foreldrene etter at adopsjonen er gjennomført» videreføres, og besøkskontakt kun kan fastsettes mellom barnet og biologiske foreldre.

Etter vårt syn er det problematisk ut i fra et barneperspektiv at det ikke foretas materielle endringer i bestemmelsen. Dette gjelder hovedsakelig da bestemmelsen ikke gir rom for å fastsette besøkskontakt med andre personer barnet kan ha et tilknytnings- eller særlig tillitsforhold til, og da særlig er vi opptatt av kontakt mellom søsken.

I høringsnotatet heter det at forslaget skal styrke barnets perspektiv, og videre at det er et gjennomgående hensyn «at barnevernet skal bygge på de ressursene som finnes rundt barnet. Dette er viktig både for å kunne sette inn tiltak som er godt tilpasset barna og familiens behov, og for å ivareta viktige relasjoner for barnet dersom det er behov for tiltak utenfor hjemmet.» Vi vet at mange av barna som blir adopterte i Norge har biologiske søsken. Av alle barna hvor adopsjon har blitt vurdert i perioden 2011-2016 hadde to tredjedeler av dem minst ett hel- eller halvsøsken. I gjennomgangen vi har gjort av adopsjonssakene fra 2016 finner vi likevel at diskusjoner om søsken får liten plass både av offentlig part som fremmer saken, og av beslutningstakerne i nemnda. Barn som selv har barnevernsbakgrunn (Landsforeningen for barnevernsbarn, Barnevernsproffene) har flere ganger problematisert den snevre forståelsen av familie i lovgivning og praksis, og peker på viktigheten av at søsken og andre enn biologiske foreldre kan være viktige for barn. Selv om det ikke gis anledning til sanksjoner eller tvang i gjennomføringen av besøkskontakt, vil det å inkludere av søsken ha en betydning av symbolsk karakter, samtidig som det også vil fungere som et ledd i arbeidet med å sikre og styrke barnets rettigheter.

I høringsnotatet knyttet til Prop. 7 L (2009-2010) Endringer i adopsjonsloven og barnevernloven, i 2009 hadde lovgiverne bedt særlig om høringsinstansenes syn på spørsmålet om muligheten til kontakt bør begrenses til biologiske foreldre eller eventuelt en annen personkrets. Flere høringsinstanser valgte også å uttale seg om dette, og det var tydelig fra preposisjonen at de som uttalte seg også var kritiske til å avgrense personkretsen til biologiske foreldre. Særlig Landsforeningen for barnevernsbarn var kritiske til denne delen av forslaget (selv om de støttet forslaget som helhet), og underbygget kritikken med at mange barn sannsynligvis vil ønske å opprettholde kontakt med søsken, og ikke nødvendigvis biologiske foreldre (s. 23 i Prop. 7 (2009-2010)). Departementets begrunnelse imot å utvide personkretsen nemnda gis adgang til å vurdere om skal gis besøkskontakt med barnet var at det er:

«(...) et sentralt poeng å begrense personkretsen av hensyn til sakens omfang, lengde, risiko for nye prøvinger og derved belastning for barnet. Departementet antar at det sentrale for barnet må være å sikre kontakten med de biologiske foreldrene og at det er i barnets interesse å begrense vurderingstemaet for fylkesnemnda og antallet personer som er i posisjon til å anke en avgjørelse eller kreve ny prøving i fylkesnemnda.»

Logiverne begrunner med andre ord vurderingen med at risikoen for fremtidige rettssaker og administrative byrder må veies tyngre enn barnets behov for kontakt med andre enn deres biologiske foreldre. Dette fremstår som et svakt argument, all den tid man ikke tar hensyn til at et gitt antall personer som omfavnes av retten kan være valgfritt. Med andre ord, man trenger ikke å utvide antall person barnet har fastsatt besøkskontakt med for å kunne utvide personkretsen som omfavnes av retten til besøkskontakt med barnet. Selv om det er vanskelig å si noe om korrektheten av vurderingen departementet gjorde, vil likevel den tilsynelatende mangelen på å ta barnets perspektiv i forhold til hvem de selv ønsker å være i kontakt med ikke være gunstig med henblikk på å utvikle institusjonelle mulighetsrom for barnet og dets autonomi, ei heller ikke for å sikre at deres interesse ivaretas på best mulig måte.

Med referanse til omsorgsovertakelser i høringsnotatet heter det at:

«Departementet foreslår flere endringer i reglene om kontakt og samvær for å tilpasse regelverket bedre til nye familiemønstre og våre internasjonale forpliktelser. Det foreslås blant annet at søsken som har hatt et etablert familieliv, får en lovfestet rett til samvær og kontakt etter en omsorgsovertakelse. Forslaget er ikke begrenset til helsøsken, men kan også omfatte halvsøsken og stesøsken. Forskning viser at søskenrelasjonen vanligvis er den lengste relasjonen et barn har gjennom livet, og at søsken ofte spiller en viktig rolle når det gjelder ulike former for støtte, trygghet og omsorg.»

Loven skal også være bedre tilpasset dagens samfunn, og med dette vil vi også inkludere ny kunnskap fra både forskning og fra barna selv. Gitt dette vil vi anbefale lovgiverne å lytte til forskningen og barna selv, når endringene i barnevernloven skal fastsettes.

Vi vil derfor anbefale at personkretsen for kontakt og samvær inkluderer barnets søsken.

5. Oppfølging av adoptivfamilien etter adopsjon

I rapporten «Adopsjon som barneverntiltak» (Helland og Skivenes, 2019) levert til Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet, er en av anbefalingene som gis at det bør klargjøres i loven

hvilke rettigheter adopterte barn og deres adoptivfamilier har med hensyn til oppfølging fra den kommunale barneverntjenesten etter en adopsjon. Dette er en stadig tilbakevendende problemstilling når adopsjon blir diskutert (se blant annet Barnevernpanelets rapport fra 2011, samt NOU 2012: 5 og NOU 2009: 21 som begge tar for seg denne diskusjonen), og bakgrunnen for anbefalingen som gis i rapporten er mangfoldig. De viktigste argumentene for en slik anbefaling var at det ble funnet klare indikasjoner på at mange fosterforeldre ser bortfallet av bistand som en barriere for å vurdere adopsjon av sitt fosterbarn, samtidig som det er store forskjeller i hvordan barneverntjenestene tolker og anvender loven med henblikk på å kunne tilby hjelp til adoptivfamilier.

Adopterte barn og foreldrene deres har også på lik linje med barn og foreldre ellers i befolkningen rett på beskyttelse og bistand fra det offentlige (barnevern, helsevesen og sosialtjenesten). Det er med andre ord trolig mulig gjennom dagens lovverk for hjelpetiltak, men all den tid dette tolkes forskjellige mellom de ulike barneverntjenesten bør loven avklares for å hindre at barn som trenger adopsjon blir værende i fosterbarn fordi de har utviklet spesielle hjelpebehov, ofte som resultat av omsorgssvikten de har opplevd. Dersom departementet kommer til at barnevernet ikke har mulighet til å gi adoptivfamilier videre støtte bør det vurderes lovendring som gir klar mulighet for dette. Det er et spørsmål om lik tilgang på hjelp til barnets beste.

Vi vil derfor anbefale at det i loven blir klargjort at adoptivfamilier kan få hjelp og støtte av barnevernet.

6. Prinsippet om barnets beste og skjønnsutøvelse

Vi mener at departementet ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til kunnskap om beslutningsfatting og skjønn i barnevernet og hvordan beslutningstakere og praksisfeltet fungerer når det gis vide rammer for skjønnsutøvelse. Det trengs en momentliste knyttet til prinsippet om barnets beste for å sikre likebehandling og riktige beslutninger i barnevernet. I høringsutkastet skriver departementet at det er foretatt en vurdering av lovutvalgets «forslag om å lovfeste en mer omfattende momentliste basert på FNs barnekomité's generelle kommentar. Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at momentlisten til FNs barnekomité og utvalget er relevante i barnevernssaker...Departementet mener likevel at det ikke er hensiktsmessig å innta en momentliste i loven. En momentliste, slik utvalget foreslo, blir overordnet og generell og gir liten veiledning for konkrete vurderinger i enkeltsaker. Vurderingen av barnets beste må uansett baseres på en bred helhetsvurdering av alle relevante forhold i den enkelte sak, med utgangspunkt i det enkelte barns individuelle behov. Departementet deler Statens helsetilsyns bekymring for at en momentliste kan ha som utilsiktet følge at barnevernet overser andre viktige momenter i saken, og utelukkende vurderer de momenter som fremgår av loven.» (side 41).

Vi mener dette er en bekymring som ikke har hold i forskingen som foreligger om beslutningsfatting i forvaltningen og hva vi vet om skjønn i barnevernet og hvordan praksisfeltet fungerer når det gis vide rammer for skjønnsutøvelse.

Norsk barnevern er gjennom barnevernloven gitt et vidt rom for skjønnsutøvelse, noe som skiller oss seg fra mange andre land (Gilbert, Parton og Skivenes 2011; Berrick, Peckover, Pösö og Skivenes 2015; Falch-Eriksen og Skivenes 2019), og dette resulterer i ulikebehandling av barn og familier. Dette er en stor utfordring for norsk barnevern, og er kanskje noe av årsaken til at vi er satt under lupen av EMD. Prinsippet om barnets beste er

normativt, og det kan ikke settes en formel som skal gjelde for alle barn, som departementet påpeker, men det vi har av forskning på beslutningsfatting i komplekse situasjoner og saker, viser med all tydelighet at beslutningstakere som har retningslinjer og handlingsanvisning vil fatte bedre og mer konsistente beslutninger enn hvis de ikke har handlingsanvisninger. Den enkle Apgar-testen som brukes på nyfødte er illustrerende. Testen har fem enkle punkter som helsepersonell skal vurdere like etter fødsel for å bedømme helsetilstanden til babyen, Innføringen av denne testen, først på amerikanske sykehus på femtitallet og senere over hele verden, førte til en dramatisk reduksjon i dødsfall fordi helsepersonell identifiserte de viktige momentene som de måtte vurdere (Kahneman 2011, side 227).

Vi skal ikke redusere kompleksitetene ved barnevernets beslutninger og vi anerkjenner at det de store forskjeller mellom barn og familier. Imidlertid skal man ikke underkjenne at barn har noen basisbehov som gjelder for de aller, aller fleste barn i de fleste familiesituasjoner. Det samme gjelder også for den gruppen barn som barnevernet møter. Det er klare fellesnevnerer for hvilke behov barn som er i en omsorgssviktsituasjon eller som trenger hjelp av barnevernet i Norge har. Det betyr at momentlister som er utformet i tilknytning til barnets beste i barnevernet vil være en viktig veiviser og gi handlingsanvisning for beslutningstakere som skal vurdere hva et barn trenger og hva som er det enkelte barns beste. Det vil gi bedre beslutninger for det enkelte barn, og sikre likebehandling av saksbehandlere og beslutningstakere, barneverntjenester, nemnder og domstoler (se eksempelvis Falch-Eriksen og Skivenes 2019). En momentliste vil ikke innebære at all skjønnsutøvelse faller bort – tvert i mot vil det gjøre skjønnsutøvelsen bedre fordi det relevante informasjons- og kunnskapsgrunnlaget er inkludert.

Momentene som skal vurderes kan diskuteres ytterligere. Etter vårt syn må lovutvalgets momentliste gjøre klart at enhver forståelse av barnets beste må ta hensyn til det spesifikke barnets behov, og at ethvert barn som er i stand til å danne seg meninger skal involveres i beslutningsprosessen og vurderingene. Det må være nummer en på momentlisten, og forhåpentligvis kan det bøte på at norsk barnevern fortsatt synder mot barns rett til å bli involvert og sett, i sakene som gjelder dem selv (se eksempelvis Magnussen og Skivenes 2015; McEwan-Strand og Skivenes, under arbeid). I en analyse av forståelsen av 14 vestlige land eller stater **barnevernlover** (Skivenes og Sørdsdal 2018), så er nettopp involvering av barn det momentet som flest lover bruker (12 av 14 lover).

Til diskusjonen om hvilke momenter som er relevante å vurdere, så kan det være nyttig å se hen til hva andre land har gjort, slik vi viser i analysen av et utvalg barnevernlover (Skivenes og Sørdsdal 2018). I tillegg til involvering av barn, er det ytterligere syv momenter som benyttes, se figur 1 som gjengir tabell 4.4 med hovedfunn, nedenfor. Det er utfyllende informasjon i studien om hva de ulike korte benevnelsene av momentene betyr som er viktig å se nærmere på. Samtlige av de 14 barnevernlovene, som det fremgår av figur 1, nevner noe om vektning av momentene og at øvrige momenter også kan ha relevans. Momentene som loven lister opp skal sikre at beslutningstakerne innhenter informasjon om og vurderer hvert av momentene. Det er viktig for kvaliteten på beslutningen,

Figur 1: kopi av hovedfunn fra Skivenes og Sørdsdal 2019, side 70.

Table 4.4 Main findings

Country	Child's participation	Child's needs	Permanency	Protection	Child's relationship	Child's identity	Parent's perspective	Child's future	Weight and procedures
SUM	12	10	9	9	8	6	4	3	14
Australia	1	1	1	1	1	1	1		1
Austria	1	1	1	1	1	1	1		1
Canada	1	1	1	1	1	1			1
Denmark	1	1	1		1			1	1
England	1	1	1	1		1	1		1
Estonia	1								1
Finland	1	1		1		1		1	1
Germany		1	1	1	1				1
Ireland	1						1		1
Norway	1		1		1				1
Spain	1	1	1	1	1	1		1	1
Sweden	1	1		1	1				1
Switzerland									1
USA	1	1	1	1					1

Etter vårt syn, er det særskilt viktig å vurdere momentet om betydningen av barnet fremtidige muligheter til å ha et godt liv, som blant annet er inkludert i våre nordiske naboers - Danmark og Finland - barnevernlovgivning (samt Spania). Det å vurdere framtidsutsikter til innbyggerne – å gi alle barn like muligheter - er også en del av det norske solidaritetsfundamentet.

Vi vil derfor anbefale at det lages en momentliste for forståelsen av barnets beste, som setter involvering av barnet som et premiss, og at det ses hen til andre lands barnevernlovgivning i den endelige bestemmelsen av momentene og måten de rangeres på.

Oppsummering av innspill

1. Prinsipalt, ikke lovfeste kravet om at det må foreligge «særlige tungtveiende grunner» for å vedta adopsjon. Subsidiært, dersom man skal inkludere krav om «særlig tungtveiende grunner» i lovteksten må det spesifiseres hva som er relevante momenter å vurdere og særskilt at adopsjon vil kunne være en særlig tungtveiende grunn.
2. Det bør fremgå tydelig i ny § 5-8 at adopsjon etter ny § 5-10 er en særlig grunn som gjør fratakelse av foreldreansvar nødvendig.
3. Det bør innføres tidsrammer som forplikter den kommunale barneverntjenesten til å vurdere om det skal fremmes sak om adopsjon for barn som er tidlig og/eller varig plasserte i fosterhjem, i tråd med forslag i NOU 2012:5.
4. Ny barnevernlov bør åpne for at der kan fastsettes besøkskontakt med biologiske søsken etter en adopsjon, ikke bare med biologiske foreldre.
5. Vi vil anbefale at det i loven blir klart at adoptivfamilier kan få hjelp og støtte av barnevernet. Det bør presiseres i loven hvilke rett til oppfølging fra barneverntjenesten adoptivfamilier har, eller om dette er noe som skal fastsettes av den enkelte kommune.
6. Prinsippet om barnets beste må få en momentliste for forståelsen av barnets beste, som setter involvering av barnet som et premiss, og at det ses hen til andre lands barnevernlovgivning i den endelige bestemmelsen av momentene og måten de rangeres på.

Med vennlig hilsen,

Hege Stein Helland (stipendiat)

Øyvind Tefre (forsker)

Marit Skivenes (professor)

Centre for Research on Discretion and Paternalism
Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap
Universitetet i Bergen

Kilder

Barnevernpanelet. (2011). *Barnevernpanelets rapport*. Oslo: Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet. Tilgjengelig fra:
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/2011/barnevernpanelets_rapport.pdf.

Berrick, Peckover, Pösö & Skivenes (2015). *The formalized framework for decision-making in child protection care orders: A cross-country analysis*. *Journal of European Social Policy*.

Breen, Krutzinna, Lahamaa & Skivenes. (Innsendt til vurdering). The child's Right to family. *International Journal of Children's Rights*.

Falch-Eriksen & Skivenes (2019). "Article 19 – Children's right to protection in Norway". I: Langford, Skivenes & Søvig (red.) *Child rights in Norway: Measuring Compliance*. Oslo: Universitetsforlaget.

Gilbert, Parton & Skivenes (red.). (2011). *Child Protection Systems: International Trends and Emerging Orientations*. New York, NY: Oxford University Press.

Helland & Skivenes (2019). *Adopsjon som barneverntiltak*. Bergen: Universitetet i Bergen.

Kahneman, D. (2011) *Thinking, fast and slow*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

NOU 2009:21 (2009) *Adopsjon - til barnets beste*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet. Tilgjengelig fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/ad85323a85a44682a8e2c2ce79aca53c/no/pdfs/nou200920090021000dddpdfs.pdf>.

NOU 2012:5 (2012) *Bedre beskyttelse av barns utvikling - Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Tilgjengelig fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf>.

Skivenes, M. & L. Sørskal. (2018). "The Child's Best Interest Principle across Child Protection Jurisdictions". I: Backe-Hansen, E. & Falch-Eriksen, A. (red.) *Child Protection and Human Rights – Implementing the CRC in policy and professional practice*. London: Springer.